

CRNA GORA
S K U P Š T I N A

Odbor 00- 65/15-42/za ljudska prava i slobode

Br. 00-00- 65/15-42/

Podgorica, 17. decembar 2015. godine

IZVJEŠTAJ

O UČEŠĆU ČLANA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE REŠADA SIJARIĆA NA KONFERENCIJI “SVEOBUHVATAN HUMANITARNI I POLITIČKI ODGOVOR NA MIGRACIJE I IZBJEGLIČKU KRIZU U EVROPI”, ODRŽANOJ U NACIONALNOJ SKUPŠTINI FRANCUSKE, U PARIZU 16. DECEMBRA 2015. GODINE

Poslanik Rešad Sijarić, član Odbora za ljudska prava i slobode crnogorskog Parlamenta učestvovao je na Konferenciji „Sveobuhvatan humanitarni i politički odgovor na migracije i izbjegličku krizu u Evropi“ koja je održana 16. decembra 2015. godine u Nacionalnoj skupštini Francuske u Parizu, u organizaciji Odbora za migracije, izbjeglice i raseljena lica Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope u saradnji sa PSSE Odsjekom za podršku parlamentarnim projektima, a uz podršku Evropske unije.

Takođe, iz crnogorskog Parlamenta na Konferenciji u Parizu učestvovao je i šef delegacije Skupštine CG u PSSE, dr Predrag Sekulić u svojstvu zamjene člana Odbora za migracije, izbjeglice i raseljena lica Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope. Prije dolaska na Konferenciju u Parizu, šef Delegacije Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope (PSSE) posjetio je sa članovima Delegacije Prihvatilište za strance u Spuzi. Posjeta je organizovana povodom obilježavanja 18. decembra - Međunarodnog dana migranata, a u cilju upoznavanja sa radom, smještajnim i drugim kapacitetima Prihvatilišta. Organizovanjem posjete članovi Delegacije Skupštine u PSSE pridružili su se aktivnostima koje Parlamentarna skupština Savjeta Evrope, posredstvom Odbora za migracije, izbjeglice i raseljena lica, organizovala u sedmici prije održavanja Konferencije, a u cilju obilježavanja Međunarodnog dana migranata.

Konferencija je održana u Nacionalnoj skupštini Francuske, a otvorio je Thierry Mariani-a (Francuska, EPP/CD), predsjednik Odbora za migracije, izbjeglice i raseljena lica Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope, a učesnicima Konferencije se obratila i Anne Brasseur (Luksemburg, ALDE), predsjednica Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope. Takođe, prisutnima se obratio i Irakli Chikovani (Gruzija, ALDE), predsjedavajući Pododbora za integracije.

Istaknuto je da je izbjeglička kriza tragedija koja je pogodila Evropu, da se ne može biti ravnodušno na tragediju u Mediteranu kao i da je tim ljudima potrebno obezbijediti osnovna ljudska prava ali da nikako te osobe ne treba dovoditi u vezu sa teroristima. Konferencija bi trebalo da omogući da se odrede zemlje prihvata, tranzita i zemlje odredišta, a ciljevi same Konferencije sadržani su u njenom naslovu - pronaći konkretna rešenja od strane EU i PSSE na evropskom i globalnom nivou. Kampanja na ovu temu u Evropi pokrenuta je i od OUN-a.

Takođe je važnim ocijenjeno obezbjeđivanje spoljnih granica. Iskazana je potreba integracije država Evrope i nacionalnih parlamenata u propisivanju procedura u zemljama prihvata, tranzita i odredišta.

Thierry Mariani-a (Francuska, EPP/CD), predsjednik Odbora za migracije, izbjeglice i raseljena lica Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope je između ostalog ukazao na potrebu donošenja novih rešenja da bi se mogli nositi sa trenutnom izbjegličkom krizom koja će potrajati.

Takođe je potrebno razviti plan za buduća djelovanja nacionalnih parlamenata i institucija, jer nije dovoljno riješiti trenutne problem, moraju se naći dugoročna rješenja. Naglasio je posebno da da treba izbjegavati izjednačavanje migranata sa teroristima.

Ključ za rešenje problema je u uspostavljanju sigurnosti i poštovanju ljudskih prava u zemljama porijekla kako bi se izbjegli dalji masovni ulasci, odnosno prilivi migranata u budućnosti.

Identičnog mišljenja je i Anne Brasseur (Luksenburg, ALDE), predsjednice Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope, koja je u uvodnom obraćanju, zahvaljujući se predstavnicima nacionalnih parlamenata zemalja dočeka migranata, istakla da je rešavanje pitanja migracione krize danas najprioritetnije, da nas danas jako okupira i na nacionalnom i na međunarodnom planu. ISIS, Turska, Španija, Grčka sve su to, po njenim riječima, za sve nas veoma zabrinjavajuće krize za koje ne treba mnogo da se zapali vatra. Najavila je organizovanje komisije od strane SE za granicu Turska –Sirija sastavljenu od šefova nacionalnih delegacije u SE. Ukazala je i na neviđeni politički pritisak u međunarodnoj javnosti zbog čega je neophodno svađu pretvoriti u dijalog i u tom cilju organizovati konferenciju sa predstavnicima parlamenata zemalja članica SE. Humanitarna kriza je globalna i to se odražava i na ekonomsku, političku i ukupnu stabilnost. Ocijenila je da se mora razvijati zajednička politika sa održivim rešenjima. Šengen je doveden u pitanje. Potrebno je rekonstruisati barijere u mentalitetu i uspostaviti demokratski sistem i odgovornost zemalja zbog razvijanja nestabilnosti u svijetu.

Potrebno je pomoći zemljama porijekla-Turska, Liban, Jordan Sirija i s tim u vezi razviti ulogu OUN-a kod svih zemalja u Evropi. Svim izbjeglim obezbijediti ista prava i beneficije, ohrabriti države za donošenje mjera za prihvata izbjeglica, ne dozvoliti diskriminaciju i ksenofobiju. Moramo, istakla je, pružiti podršku i ona mora biti hitna, uspostavljanjem bolje koordinacije sa međunarodnim finansijskim institucijama Ovo je pitanje kompleksno: i finansijsko, vojno, političko i kulturno. Moraju se razviti mehanizmi podrške, naročito prema djeci, ženama, svima koji su na ovoj putanji, da prime lijekove, hranu, smještaj. Finasije su u centru prijema, zato su značajna uključivanja Banke SE, Investiciono razvojne banke sa finansijskom podrškom zemljama prihvatata.

Jacques Attali, profesor, pisac, ekonomista i državni savjetnik (Francuska) je istakao da se za problem migracija i izbjeglica mora imati demokratski pristup, a poslanik Parlamenta Jordana i bivši ministar rada, gđin Amjad Majali je istakao da je ovo kompleksan problem koji je izazvao konfuziju u regionu i velike posledice. Zbog toga je potrebno ohrabriti međunarodnu zajednicu da usvoji programe zato što su dešavanja sa “Arapskim proljećem” izazvala odsustvo demokratije i za posledicu veliki broj izbjeglica. Jordan je pretrpio velike posledice, 1 300 000 izbjeglica što se odrazilo na ekonomiju Jordana sa milijardama dolara troška,. Slično je i u Libanu. Smatra da i sve druge države treba da otvore granice i podijele odgovornost za prihvata izbjeglica.

U prvoj sesiji na temu „Zabrinutosti i moguća kratkoročna/srednjeročna rješenja“ pored Amjad Majali, poslanika Parlamenta Jordana i bivšeg ministra rada, učestvovao je i Georgios Pallis član Komiteta za državnu administraciju, javni red i pravdu Parlamenta Grčke, Meho Omerović, predsjednik Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Narodne skupštine Republike Srbije, Lotta Finstorp, član Odbora za socijalno osiguranje Parlamenta Švedske i predstavnik parlamenta Mađarske.

Predstavnik grčkog Parlamenta ukazao je na aralmantnu situaciju na ostrvu Lezbos kao i da ne mogu čekati da se riješi situacija u Jordanu i Libanu. Evropa mora ponuditi prostor i rešenje

situacije. Mora se obezbijediti prihvat izbjeglica i rasterećenje Grčke. Svakako imati u vidu da izbjegličku krizu prati i ekonomska kriza zbog čega za države duž granice izbjegličke rute treba uspostaviti sistem sa objektivnim kriterijumima.

Meho Omerović, predsjednik Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Narodne skupštine Republike Srbije je u svom izlaganju istakao da je kao region okružen državama članicama Evropske unije, Zapadni Balkan tranzitno područje za iregularne migrantne tokove između država članica EU i potpisnica Šengena. Zapadnobalkanska ruta najvećim dijelom je u funkciji tranzitnog toka migranata koji na teritoriju EU ulaze preko grčko-turske granice i nastavljaju dalje ka državama EU. Republika Srbija našla se na ruti migranata koji ulaze prvenstveno sa teritorije Makedonije, ali teritorije Bugarske, tranzitiraju preko teritorije Srbije da bi ušli na teritoriju EU preko srpsko-mađarske i srpsko-hrvatske granice.

Iako u osnovi tranzitna zemlja, Srbija ispunjava sve standarde u pogledu zaštite migranata. Od početka migracione krize Vlada Republike Srbije izabrala je proaktivan pristup kako bi se obezbijedila adekvatna zaštita i pomoć onima u nevolji i pokazala spremnost da se, u granicama svojih mogućnosti, suoči sa situacijom velikog priliva migranata.

Čine se ogromni naponi da migrantima tokom boravka u Srbiji bude pružena adekvatna pomoć, omogućen odgovarajući prihvat, privremeni smještaj, zdravstvena zaštita, pomoć u hrani i lijekovima, kao i sve informacije o proceduri azila, uz puno poštovanje njihovih ljudskih prava. Istovremeno se čine naponi na pojačanoj kontroli granice i sprečavanju kriminalnih aktivnosti krijumčara i trgovaca ljudima.

Prepoznajući potrebu hitnog i koordinisanog djelovanja, Vlada Republike Srbije je 18. juna 2015. god. osnovala Radnu grupu za rešavanje problema mješovitih migracionih tokova koji čine ministri pet resornih ministarstava i komesar Komesarijata za izbjeglice i migracije.

Kako bi se odgovorilo na povećan priliv migranata i obezbijedili uslovi za njihovo evidentiranje, ali i dodatni kapaciteti za njihov smještaj kako na pravcima kretanja, tako i u slučaju dužeg zadržavanja, otvoreno je dodatnih 13 centara.

Srbija ulaže maksimalne napore da sve migrante, kojih je od početka godine bilo više od 600 000 iz čak 107 država, registruje, uzme im biometrijske podatke i omogući im efikasan pristup sistemu azila.

Prema podacima Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, ove godine u odnosu na prethodnu otkriveno je 20 puta više iregularnih migranata. U poslednjih nekoliko nedelja u Srbiju dnevno pristiže više od 4 000 izbjeglica, što je dva do tri puta manje nego ranije. Dvije trećine svih migranata koji su tokom ove godine prošli kroz Srbiju bili su muškarci, dok je maloljetnih osoba bilo oko 150 000. Najveći broj migranata je iz Sirije i Avganistana, ali gotovo svi oni ne žele da zatraže azil u Srbiji. U prilog tome govori i činjenica da je svega 15 njih čekalo zakonsku proceduru i dobilo azil u Srbiji.

Ključno pitanje je da li Evropa pravi razliku između migranata koji imaju pravo da zatraže azil u EU i onih koji na to pravo nemaju. S tim u vezi u Srbiji se susreću sa sledećim pitanjima:

Šta raditi s osobama koje nemaju pravo da zatraže azil u EU? Da li ih zaustaviti, jer ako nemaju pravo da zatraže azil onda se sistem efikasnog azila na njih ne može primijeniti. Kako ih vraćati i gdje ih vraćati, pošto neki od njih tvrde da su ugroženi i kako uspostaviti tu vrstu kontrole?

Smatra da Srbija ulaže maksimalne napore da sve migrante fotografiše, da im uzme otiske prstiju i pune biometrijske podatke. Međutim, postavlja se pitanje šta je sa bazama podataka sa kojima se uzeti podaci mogu uporediti i to u kratkom roku od nekoliko minuta.

Stoga je potrebno da se migrant registruju već u Grčkoj. Razmjena podataka, u smislu prevencije, je veoma važna, posebno kada je riječ o ljudima koji kasnije mogu biti teroristička prijetnja za Evropu.

Pored navedenih otvorenih pitanja, Meho Omerović je istakao da ovakav razvoj situacije stvara pritisak na državne institucije koje se bave upravljanjem migracijama kako u organizacionom tako i u finansijskom pogledu jer upravljanje migracijama predstavlja kompleksan proces koji zahtijeva plansko i organizovano postupanje, kao i koordinisan pristup i kontinuiranu saradnju svih relevantnih organa.

Stoga je potrebna pomoć šire javnosti i donatorske zajednice u vezi potreba migranata i zemalja koje se nalaze na ruti Zapadnog Balkana, a nemaju pristup postojećim fondovima namijenjenih za rešavanje ovakvih pitanja.

Gđa Lotta Finstorp, član Komiteta za socijalno osiguranje Parlamenta Švedske je u svom uvodnom izlaganju istakla da sistem azila u njihovoj zemlji ima dobru reputaciju. Imaju redukovan broj prijema izbjeglica. Postoje četiri pravilnika o azilu Takođe imaju razvijen sistem prihvata. Nemaju masovnog priliva izbjeglica. Predložila je da zemlje EU uspostave odgovoran odnos prema izbjeglicama.

U diskusiji nakon uvodnih izlaganja u koji se uključio veliko broj predstavnika država članica SE i onih koje to nijesu (Mađarska, Grčka, Italija, Poljska, Maroko, Liban, Jordan, Gruzija...) izlaganje je imao i Poslanik Rešad Sijarić, član Odbora za ljudska prava i slobode crnogorskog Parlamenta koji je predstavio situaciju u Crnoj Gori u vezi sa izbjegličkom krizom i migracionim tokovima.

I poslanik Sijarić je skrenuo pažnju da smo svi, kako se to toliko puta čulo na Konferenciji, poslednjih mjeseci svjedoci velikog talasa izbjeglica, da se na stotine hiljada lica iz Sirije, Avganistana i Iraka uputilo preko Sredozemnog mora, bježeći iz konfliktnih zona radi spašavanja sopstvenih života. Po međunarodnom pravu ova lica mogu da traže azil, shodno Konvenciji iz 1951. godine, a države su u obavezi da im obezbijede adekvatan tretman. Region Jugoistočne Evrope je posebno pogođen talasom izbjeglica zbog čega je veliki pritisak i na vlade ovih zemalja. U saznanju smo da je UNHCR zabrinut zbog najnovijih ograničenja duž granica nekoliko država, jer podizanje ograda nije rješenje za izbjegličku krizu. Takvi postupci mogu navesti izbjeglice da krenu na još opasnije prelaske granica i budu izloženi krijumčarenju ljudi.

Prava izbjeglica moraju se poštovati i u rješavanju njihovih pitanja sve evropske države moraju djelovati zajednički, jer je potreban sveobuhvatan pristup. Takođe, potrebno je poboljšati uslove prihvata u zemljama u koje izbjeglice dolaze, jer se ne smije dozvoliti da se izbjeglice suočavaju sa novim prijetnjama.

Evropa se danas suočava sa najvećom humanitarnom krizom od Drugog svjetskog rata, a o njenom obimu i intenzitetu najbolje svjedoči činjenica da je Šengenski sistem, kako se čulo na Konferenciji, kao jedna od najznačajnijih tekovina evropske integracije doveden u pitanje. Uz to, sa najviših adresa mogu se čuti i pesimistički tonovi o budućnosti same Evropske unije.

Dok Unija još uvijek traga za formulom održivog rješenja, Zapadni Balkan se sve više prepoznaje kao jedan od ključnih partnera u stabilizaciji krize.

Postoji mogućnost da se migrantska ruta preusmjeri preko Crne Gore što predstavlja dodatni razlog da se ovim pitanjem bavimo u Crnoj Gori.

Iskustvo Crne Gore u izbjegličkim krizama iz vremena raspada bivše Jugoslavije, a i kasnije, čini Crnu Goru spremnom i za nove izazove. Crna Gora te izazove nije čekala, već im je išla u susret, temeljno se pripremajući za eventualni priliv migranata.

Vlada Crne Gore je u novembru usvojila Plan djelovanja u slučaju mogućeg priliva izbjeglica i migranata koji ima za cilj da obezbijedi najveće moguće poštovanje ljudskih prava izbjeglica i migranata u Crnoj Gori, a njime su planirane i mjere kako bi se ostvarila bliska saradnja sa susjednim zemljama, zemljama moguće destinacije, kao i sa zemljama porijekla, tamo gdje se to smatra potrebnim i u skladu sa međunarodnim obavezama Crne Gore. Planom su obuhvaćeni svi aspekti eventualnog priliva migranata: lokacije mogućih prelaza na granicama Crne Gore, logistički centri, evidencija, ljudski resursi, smještajni kapaciteti, bezbjednosna pitanja, zdravstvena i socijalna zaštita, pravna pomoć i transport.

Formiran je Koordinacioni odbor i Operativni tim za implementaciju Plana, u čemu će Crnoj Gori podršku dati UNHCR i Međunarodna organizacija za migracije u skladu sa njihovim mandatom.

U fokusu pažnje nadležnih organa biće ljudska prava migranata, a sva lica koja budu radila na terenu biće obavezna da poštuju humanitarne principe, posebno načela nepristrasnosti, neutralnosti, nezavisnosti i humanosti. Posebna pažnja mora biti posvećena majci i djetetu, za koje će biti formiran poseban ugao, što korespondira sa preporukama Foruma ministara pravde i unutrašnjih poslova Evropske unije i Zapadnog Balkana, održanog u Sarajevu.

Podsjetio je na zajedničku ocjenu ministara pravde i unutrašnjih poslova Evropske unije od 8. oktobra 2015. u Luksemburgu, na kojoj su učestvovali i ministri država Zapadnog Balkana kada je saopšteno da svi moramo biti spremni na krizu koja će potrajati i deceniju. U tom smislu, Vlada Crne Gore i država Crna Gora spremno dočekuju eventualni priliv izbjeglica i migranata. U ovoj spremnosti, ne treba gubiti iz vida potrebu za podrškom Evropske unije državama našeg regiona koje su pogođene izbjegličkom krizom, jer im je potrebna osnovna humanitarna pomoć, ali i pomoć u izgradnji prijemnih i smještajnih kapaciteta.

Za Crnu Goru su posebno značajne odredbe Deklaracije kojima se prepoznaje značaj uključivanja MARRI Inicijative i ostvarivanja ciljeva Deklaracije, kao jedinstvene inicijative za države iz regiona Zapadnog Balkana, koja za cilj ima promovisanje tješnje regionalne saradnje i sveobuhvatnog, zajedničkog i usklađenog pristupa pitanjima azila, migracija, kontrole granica i viznog režima.

Stabilnost, kvalitetno upravljanje i zajedničko djelovanje ključni su pravci daljeg razvoja sistema upravljanja migracijama i izbjegličkom krizom na nivou Evropske unije, država Zapadnog Balkana i Istočnog Mediterana. Crna Gora će u suočavanju sa migrantskom krizom poštovati i pratiti politiku država članica Evropske unije, prilagođavajući svoje mehanizme svim okolnostima koje ta situacija nosi sa sobom.

Činjenica je da neke zemlje Evropske unije i Balkana nijesu na pravi način odgovorile na krizu pribjegavajući mjerama koje nijesu humane i nijesu u skladu sa evropskim demokratskim vrijednostima, iako je u pojedinim zemljama odnos prema izbjeglicama bio različit, što su neprihvatljivi postupci. S druge strane, bilo je zemalja koje su postupale veoma humano i u skladu sa međunarodnim izbjegličkim pravom, pokazujući na taj način svoj demokratski kapacitet.

Imajući u vidu da su izbjeglice posebno ranjiva grupa ljudi, naročito žene i djeca, stari i bolesni, odnos prema ovim licima mora biti human i civilizovan. Aktuelnu situaciju karakteriše i dalje veliki broj novopridošlih lica što uzrokuje preopterećenost azila i prihvatnih centara u zemljama prijema i tranzita.

Ipak u državama prijema i tranzita prisutni su legitimni razlozi za zabrinutost zbog prihvata migranata i izbjeglica. Takođe, prisutan je strah od terorizma, pri čemu terorizam i drugi problemi vezani za bezbjednost ne smiju da umanjuju ostvarivanje svih ljudskih prava, uključujući i prava migranata i izbjeglica.

Crna Gora u svojoj istoriji više puta pokazala visok nivo solidarnosti i humanosti primajući veliki broj izbjeglica. Posmatrano s aspekta ljudskih prava i sloboda, veoma je značajno što je Crna Gora kao članica i potpisnica konvencija i protokola o statusu izbjeglica uglavnom uskladila svoje zakonodavstvo sa pravnom tekovinom Evropske unije. Važeći Zakon o azilu uređuje principe, uslove i postupak za azil, priznavanje statusa izbjeglica i odobravanje dodatne i privremene zaštite.

U popodnevnoj sesiji na temu “Održiva rješenja i saradnja sa zemljama porijekla i prvog azila” govorili su predsjedavajući i članovi relevantnih komiteta nacionalnih parlamenata, članice i nečlanice PSSE, uključujući parlamente B I H, Danske, Grčke, Italije, Mađarske, Srbije, Jordana, Maroka, Libije, Turske, Švedske i Poljske.

Ocijenjeno je da mediji doprinose da se migranti izjednačavaju sa teroristima za šta se koriste i tragični događaji u Parizu kao ekstremno negativni. Kontradiktorno je ono što se dešava zbog čega svi u diskusijama treba da podrže toleranciju i solidarnost. To su osjećanja i radnje koje treba da dovedu do saradnje i zapravo su to ključne riječi i moguće poruke Konferencije: *tolerancija, solidarnost i integracija*.

Dogovoreno je da zaključci Konferencije budu objavljeni i korišteni u narednom radu PSSE na ovom polju.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković